

education

Department:
Education
REPUBLIC OF SOUTH AFRICA

**NASIONALE
SENIOR SERTIFIKAAT**

GRAAD 12

AFRIKAANS EERSTE ADDISIONELE TAAL V2

NOVEMBER 2009

PUNTE: 80

Hierdie memorandum bestaan uit 24 bladsye en 'n 4-bladsy bylae.

NASIENRIGLYNE

1. As 'n kandidaat meer as die verlangde getal vrae gedoen het, word net die eerste antwoord/respons nagesien. (Die kandidate mag nie die opstelvraag en die kontekstuele vraag oor dieselfde genre beantwoord nie.)
2. As 'n kandidaat twee antwoorde gee en die eerste antwoord is verkeerd, maar die tweede antwoord is reg, word die eerste antwoord nagesien en die tweede antwoord word geïgnoreer.
3. As antwoorde verkeerd genommer is, word die antwoorde volgens die memorandum nagesien. As 'n spelfout die betekenis van die antwoord beïnvloed, word dit verkeerd gemerk. As die spelling nie die betekenis van die antwoord beïnvloed nie, word dit as korrek beskou.
4. Opstelvraag: As die opstel korter as die verlangde lengte is, word die kandidaat nie gepeenaliseer omdat hy/sy, hom-/haarself gepeenaliseer het. As die opstel te lank is, laat 'n oorskryding van 'n maksimum van 50 woorde (disjunkte ortografie) toe en ignoreer die res van die opstel.
5. 'n Kandidaat word nie gepeenaliseer as aanhalingstekens ontbreek nie, al vereis die vraag dit.

AFDELING A: ROMAN**VRAAG 1: OPSTELVRAAG*****KRINGE IN 'N BOS* – Dalene Matthee**

By die nasien van hierdie opstel maak die memorandum vir soveel moontlik feite voorsiening. Die leerders hoef nie al die feite te voorsien nie. Hulle kan oorsigtelik oor alles of intensief oor enkele skryf. Laat ruimte vir alternatiewe, toepaslike feite.

Sien ook die rubriek na VRAAG 16.

Inleiding:

- Die stelling word sinvol ingelei.

Saul se vriendskap met Kate:

- Kate leer vir Saul om Engels te lees.
- Saul leer klasseverskille: Kate is verbode, net soos die Public Library.
- Saul leer die dorpsmense se siening van die boscense (dom).
- Saul hoor van die gerugte van goud by Kate.
- Saul se liefde vir Kate ontwaak.

Die houtkooptaktiek van die houtkopers en/of die skewe sirkel:

- Die houtkopers soek altyd ander hout as wat houtkappers voorsien.
- Die houtkopers betaal nooit met geld nie; slegs goedgevoorsien of skuld op die boek.
- Die goeie, mooi hout word altyd as derdeklashout aangeteken.
- Die prys vir elke wawrag hout word vooraf bepaal.
- Die houtkopers span saam teen houtkappers. Hulle jaag waens weg.
- Die houtkappers roei die Bos uit en lewer ivoor om inkomste aan te vul.
- Die houtkappers is te dom om die skaal te lees/skuldinskrywings te kontroleer.
- Die houtkappers vernietig hulself op 'n pad wat nêrens heen lei nie./Al werk hulle hoe hard, word hulle in die skuld gehou.
- **Skewe sirkel:** Die houtkopers mergel houtkappers uit → die houtkappers roei die bos uit (bome en olifante) → die goewerment vra aan die een kant bewaring van bos en aan die ander kant druk hulle vir dwarslêers.

Saul en Patterson se besoek aan die Bos:

- Saul leer by Patterson alles oor goud. Waar om te delf, hoe om te delf, waar om te verkoop.
- Die ontdekking van goud laat Saul beseft dat houtkappers hier 'n uitkoms het.

Slot:

- Die stelling word sinvol saamgevat en afgesluit.

[35]**OF**

VRAAG 2: KONTEKSTUELE VRAAG**KRINGE IN 'N BOS – Dalene Matthee**

NR.	MEMORANDUM	PUNT	VLAK
2.1	Stopforth het vir Oupoot geskiet het.	(1)	1
2.2	Om vir Saul te wys hoe die delwers met die bos “gemors” het.	(1)	1
2.3	Hulle skiet grootvoete (olifante) vir die tande.	(1)	1
2.4.1	’n geboorte	(1)	3
2.4.2	Jozef se kind geskep het (volledig oorgeskryf)	(1)	3
2.4.3	alleenheid	(1)	3
2.4.4	saam met ’n trop te loop kwaad doen (volledig oorgeskryf)	(1)	3
2.5	<ul style="list-style-type: none"> • Saul was Oupoot se mens-broer/Oupoot was Saul se dier-broer. • Oupoot was altyd daar wanneer Saul in die moeilikheid is. • Oupoot hoort in die Bos. (Enige TWEE aanvaarbare feite)	(2)	3
2.6	A/reeds op die Pictor was om finaal van Knysna af weg te gaan.	(1)	3
2.7	D/Saul delf vir ses jaar goud in die Bos. B/Saul besluit om finaal aan boord van die Pictor te gaan. A/Saul leer op Swellendam om ’n meubelmaker te word. C/Saul ontvang besoek van Caroline MacDonald.	(4)	2
2.8.1	Onwaar	(1)	3
2.8.2	Die erwe was waardeloos.	(1)	3
2.9	Sy het siek gelyk.	(1)	1
2.10	Joram: Hy het geweier om die houtkappery te verlaat om goud te delf/hy sê hulle is houtkappers; nie goudgrawers nie. Sy pa kon Saul nooit verstaan nie – hulle het verskillend gedink oor die Bos/lewe.	(1)	1
2.11.1	C/Saul het dit gewaag om die bloubokkie se kop oop te kap.		
2.11.2	E/Saul het geweier om die kalender te kap.		
2.11.3	A/Saul het geweier om langer ’n pad te loop wat nêrens uitkom nie.		
2.11.4	F/Jozef beskuldig Saul daarvan dat hy vir Harison spaai.		
2.11.5	B/Kate was verbaas dat Saul slim was.	(5)	2
2.12	C/alle houtkappers en hulle kinders nie wild en vuil is nie.	(1)	3

2.13 Hoe Saul aan die einde van die verhaal uitreik na Jozef en hoe Jozef reageer:

Saul se aanbod aan Jozef:

- Hy koop van die volgende week af hout.
- Hy is verleë oor hout.
- Hy betaal kontant, op voorwaarde dat dit alleenlik hout is met die Boswagter se merk daarop.
- Saul het ook vir Jozef nodig om vir hom te help om 'n skuur en werkplek op te rig. (Saul probeer Jozef oortuig dat hy slegs met die hulp van sy broers 'n besigheid kan begin en red wat daar oor is van die Bos.)

Jozef:

- Jozef stem saam om saam met Saul “om te draai”, maar op sy eie manier.
- As dit hout is wat Saul wil hê, kan Saul dit by Jozef koop.
- Saul sal nie vir Jozef kan “koop” nie.

(Enige VYF aanvaarbare feite)

(5) 2

2.14 C/gat in die grondvloer van sy skerm.

(1) 3

2.15 D/Hy het vir die goewerment as 'n boswagter begin werk.

(1) 3

2.16.1 Waar

(1) 3

2.16.2 • Saul wil dit nie sê nie, maar sy delwersvriend, Crompton, suggereer dat Saul skatryk geword het.
• Saul kon eiendom/eie besigheid bekostig.
(Enige aanvaarbare feit)

(1) 3

2.17 • Oupoot se seerplek genees.
• Hy is 'n gereelde besoeker bo in Meulbos.

(2) 1

[35]

VLAK 1	VLAK2	VLAK 3	VLAK 4	VLAK 5
8	14	13	0	0
63%		37%		0%

VRAAG 3: OPSTELVRAAG***DIE ONGELOOFLIKE AVONTURE VAN HANNA HOEKOM – Marita van der Vyver***

By die nasien van hierdie opstel maak die memorandum vir soveel moontlik feite voorsiening. Die leerders hoef nie al die feite te voorsien nie. Hulle kan oorsigtelik oor alles of intensief oor enkele skryf. Laat ruimte vir alternatiewe, toepaslike feite.

Sien ook die rubriek na VRAAG 16.

Inleiding:

- Die stelling word sinvol ingelei.

Verhouding tussen die kinders voor die vakansie:

- Krapperig
- Sarkasties
- Baklei gedurig
- Bitsig
- Almal stem saam dat die wittebrood nie 'n goeie idee is nie.

Verhouding tussen Hanna en haar ma voor die vakansie:

- Hanna voel ontevrede met haar ma.
- Sy is skaam vir haar ma.
- Haar ma aanvaar Hanna onvoorwaardelik.

Wat tydens die vakansie gebeur het:

- Die gesin voel soos skipbreukelinge/uitgelewer aan mekaar/afgesny van buitewêreld.
- Hulle word gedwing om dinge saam te doen.
- Hulle stap soggens/kook saam/speel speletjies/werk in groepe.
- Margot se koms raak almal.
- Gavin daag op.
- Sharon en Yann raak verlief.

Die geboorte van die baba:

- Onverwags
- Veroorsaak 'n krisis
- Die gesin het geleer om saam te werk.
- Margot neem leiding.
- Hanna ontwikkel dadelik 'n band met haar babasussie.
- Hanna praat nou net van "my ma".
- Nou het Hanna, nes Fabienne, 'n suster.
- Hanna se verhouding met Sharon het ook verdiep.

Slot:

- Die stelling word sinvol saamgevat en afgesluit.

[35]**OF**

VRAAG 4: KONTEKSTUELE VRAAG***DIE ONGELOOFLIKE AVONTURE VAN HANNA HOEKOM – Marita van der Vyver***

4.1	Gavin	(1)	1
4.2	<ul style="list-style-type: none"> Hy was vir 14 jaar nie betrokke by Hanna se verjaardae nie. Hy is gay. Hy dans op die tafel. Hy was slegs 'n geleentheid vir Mana om 'n kind te hê/ spermskenker. (Enige TWEE aanvaarbare feite)	(2)	3
4.3	kreatief is (volledig oorgeskryf)	(1)	1
4.4	Eie opinie, bv. Ja, hulle morele waardes is anders as haar maats se ouers s'n. Nee, om anders te wees, beteken nie hulle is slegter as ander ouers nie. (Of soortgelyk)	(1)	4
4.5.1	Waar	(1)	3
4.5.2	<ul style="list-style-type: none"> moedig Timo aan om pop te speel moedig Hanna aan om rugby te speel 	(2)	3
4.6.1	E/Hanna Hoekom	(1)	2
4.6.2	C/Yann en Sharon	(1)	2
4.6.3	A/Ditjie	(1)	2
4.6.4	D/Gavin	(1)	2
4.6.5	B/Die twee honde	(1)	2
4.7.1	Onwaar	(1)	3
4.7.2	Dis Sharon se pa/ouers wat die helikopter gekry het.	(1)	3
4.8	C/sy nie langer Fabienne wil probeer wees nie.	(1)	3
4.9	<ul style="list-style-type: none"> Haar naam is doodgewoon. Sy het nie 'n vlekkelose vel nie. Haar voorkoms/lengte/gewig/atletiese vermoë/klaspunte/ gewildheid – alles is gemiddeld. Sy verkies outannie-klere. Sy dra geen grimering nie. 	(5)	2
4.10.1	Waar	(1)	3
4.10.2	<ul style="list-style-type: none"> Anders as ander ma's Hare Klere 	(1)	3

4.11.1	Sy “toor” almal; almal kom onder haar “betowering”.	(1)	3
4.11.2	<ul style="list-style-type: none"> • Sy is onmisbaar tydens Mana se kraamproses. • Sy maak vir Hanna mooi. 	(1)	3
4.12.1	Sharon	(1)	3
4.12.2	Mana/Baba	(1)	3
4.12.3	Baba/Mana	(1)	3
4.12.4	Margot	(1)	3
4.13	A/sy gedurig vrae oor alles gevra het.	(1)	3
4.14	<ul style="list-style-type: none"> • Die onderwyser kan die leerder aanmoedig/prys. • Die onderwyser kan raadgee oor skryfwerk/skryftegnieke. • Die onderwyser kan inwillig om die leerder se skryfwerk te lees en kommentaar te lewer. (Enige TWEE aanvaarbare feite)	(2)	4
4.15	Eie opinie, bv. Ja, die taalgebruik pas by tieners/Die boek lees maklik. Ek hou van die verhaal omdat dit tot tieners spreek /pas by tieners se leefwêreld. Die verhaal is realisties/sluit aan by die werklikheid/is modern /spreek relevante kwessies aan. (Enige DRIE aanvaarbare feite)	(3)	5
			[35]

VLAK 1	VLAK2	VLAK 3	VLAK 4	VLAK 5
3	10	16	4	3
36%		44%	7%	

OF

VRAAG 5: OPSTELVRAAG

By die nasien van hierdie opstel maak die memorandum vir soveel moontlik feite voorsiening. Die leerders hoef nie al die feite te voorsien nie. Hulle kan oorsigtelik oor alles of intensief oor enkele skryf. Laat ruimte vir alternatiewe, toepaslike feite.

Sien ook die rubriek na VRAAG 16.

MEEULANDERS – Esta Steyn**Inleiding:**

- Die stelling word sinvol ingelei.

Janka se biologiese ma en pa:

- Haar biologiese ma is Kinnie Kuiper, Jannerik se dogter. Ook bekend as Veronica.
- Haar biologiese pa is Fred Blanckenberg.
- Fred se vrou pleeg selfmoord toe Veronica haar van die baba vertel.
- Fred weet nie dat sy vrou van die baba geweet het nie.
- Kinnie/Veronica het vir niemand vertel nie en net Ousanna was by toe sy geboorte skenk en daarna sterf.

Janka beland op Meeuland:

- Jannerik word deur Ousanna ingelig en hy vat die baba saam Meeuland toe.
- Niemand weet van die baba nie totdat Ryna haar hoor huil en gaan ondersoek instel.
- Die gedagte was om die baba net vir 'n week te hou totdat Ousanna terugkom uit Kaapstad na haar oogoperasies.

Die geheime kontrak:

- Die baba se aankoms op Meeuland val saam met die geboorte van Elsabet en Jacob se baba.
- Daar is komplikasies en hulle baba, ook 'n dogtertjie, sterf.
- Jannerik, Ryna en Jacob besluit om die babas om te ruil.
- Hulle onderneem om nooit daarvoor te praat nie.
- Elsabet en Janka mag nooit weet nie en Janka sal as 'n Langhans grootword.
- Jannerik moet vir Ousanna sê Kinnie se baba het gesterf.
- Terwyl die storm buite woed, begrawe hulle Elsabet en Jacob se babatjie.

Die ooreenkoms tussen die duikertjie in die aanhaling en Janka se situasie:

- Ryna bestudeer voëlgedrag vir 'n boek oor kusvoëls en kom op 'n malgaswyfie met twee verskillende kuikens af.
- Een van die kuikens is 'n donker duikertjie, maar dit lyk nie asof die malgaswyfie dit besef nie.
- Net soos Elsabet se babatjie, is die malgaskuiken baie swak.
- Die duikertjie is donkerder as die malgassie, net soos Janka dalk donker kan word omdat sy van gekleurde afkoms is.
- Ryna kan nie anders as om die ooreenkoms tussen die twee situasies raak te sien nie.

Ryna verklap die geheim:

- Niemand het geweet wie Janka se pa was nie.
- Ryna het 'n briefie tussen Kinnie se goed gekry toe sy reggemaak het om Ousanna se huis te koop.
- Sy lees toe daarin dat Fred Janka se pa was.
- Omdat sy geweet het hoe Jacob oor die Blanckenbergs voel, het sy besluit om nooit te praat nie.
- Elsabet is intussen van Jacob geskei en met Fred getroud.
- Na Elsabet se dood het Ryna dit nodig geag om vir Fred die waarheid te vertel.

Slot

- Die stelling word sinvol saamgevat en afgesluit.

[35]**OF****VRAAG 6: KONTEKSTUELE VRAAG****MEEULANDERS – Esta Steyn**

6.1	Die seiljag het gesink.	(1)	1
6.2	Skalla	(1)	1
6.3	Dit bring Meeulanders eiland toe omdat daar te veel rotse is vir groter bote.	(1)	1
6.4	Hy was 'n held omdat hy in <u>stormweer</u> uitgegaan het om Elsabet te gaan haal.	(1)	3
6.5	B/Elsabet wou vroeër niks van Meeuland weet nie.	(1)	3
6.6	Die skuinsgedrukte teks is dagboekinskrywings. Die normale druk is die storielyn.	(2)	3
6.7.1	Hy was die voorloper om burgemeester te word.	(1)	3
6.7.2	C/Sheila pleeg selfmoord. D/Fred word deur Skalla afgepers. B/Fred en Elsabet trou. A/Elsabet verdrink. E/Ryna vertel vir Fred wie Janka is.	(5)	2
6.8	Sy het 'n briefie van Kinnie in Kinnie se Bybel gekry.	(1)	1
6.9	Pikkewyn	(1)	1
6.10.1	Onwaar	(1)	3
6.10.2	Dit was Kinnie se wekkertjie./Ryna het dit in 'n trommeltjie bo in Ousanna se huis se dak gevind.	(1)	3

- 6.11.1 D/Jason Peters soen vir Doreen
- 6.11.2 A/Jacob wil nie Meeuland verlaat nie.
- 6.11.3 C/Skalla bestuur dronk en Sheila is verlam in die ongeluk.
- 6.11.4 B/Skalla en Billy laat Matthys hulle vuilwerk doen. (4) 2
- 6.12 A/wou teruggaan na Jacob toe op Meeuland. (1) 3
- 6.13 Eie opinie, bv.
Ek hou nie van sy optrede nie, want hy misbruik vroue/is ontrou aan sy huweliksmaat(s)/het geen respek vir vroue nie.
Ek sien geen probleem met hom nie, want die vrouens in sy lewe het ook 'n keuse in hul verhouding/dalk gaan die vrouens net agter sy geld/aansien aan. (1) 4
- 6.14 Eie opinie, bv.
Ja, sy ma wat hulle vroeg verlaat het, het vir Skalla negatief beïnvloed.
Nee, al was sy ma nie daar nie, het hy tog genoeg aandag/liefde van sy pa ontvang/hy het nie al sy geleenthede gebruik nie. (1) 4
- 6.15.1 Skalla
- 6.15.2 Fred
- 6.15.3 Jackie
- 6.15.4 Veronica (4) 3
- 6.16 “donker geheime” (1) 3
- 6.17
- Die vlae wat wapper en skeur in die wind, verwys na die Sheila 2 wat in die moeilikheid beland ✓ en
  - sink ✓ terwyl Elsabet op pad is Meeuland toe daarmee.
  - Attie en die seuns het gesien hoe die maspaal bo die golwe uitgesteek het en hulle het die jag herken. ✓
  - Die kruik wat breek, verwys na Elsabet wat verdrink ✓ nadat sy in die see geval het.
  - Op die jettie het hulle alles probeer om haar te red, maar alles verniet. ✓
  - Elsabet het geknak onder die geweldige innerlike spanning wat sy beleef het. ✓
- (Enige VYF aanvaarbare feite) (5) 4
- 6.18 Eie opinie, bv.
Ja, dis 'n goeie keuse omdat die intrige van die verhaal op Meeuland afspeel/die verhaal eintlik handel oor die hoofkarakter op Meeuland.
Nee, die titel is 'n swak keuse, want daar word nie aandag geskenk aan die gebeure op Salamanderbaai of die Kaap nie. (1) 5
- [35]**

VLAK 1	VLAK2	VLAK 3	VLAK 4	VLAK 5
5	9	13	7	1
40%		37%	23%	

OF

AFDELING B: DRAMA**VRAAG 7: OPSTELVRAAG****POPPIE – DIE DRAMA – Elsa Joubert en Sandra Kotzé**

By die nasien van hierdie opstel maak die memorandum vir soveel moontlik feite voorsiening. Die leerders hoef nie al die feite te voorsien nie. Hulle kan oorsigtelik oor alles of intensief oor enkele skryf. Laat ruimte vir alternatiewe, toepaslike feite.

Sien ook die rubriek na VRAAG 16.

Inleiding:

- Die stelling word sinvol ingelei.

Die gevolge van Poppie se troue met Stone:

- As vrou van 'n Xhosa, bring haar troue teenspoed.
- Sy moet weg uit Lambertsbaai.
- Haar familie verlaat haar.
- Sy het 'n voortdurende stryd teen die apartheidswette/rassisme/armoede.

Poppie se probleme met haar pas:

- Sy trek self Nyanga toe, sonder Stone.
- Die Kaap bring nuwe probleme: permitte/pas.
- Poppie sukkel met hernuwing van permitte.
- Sy werk onder moeilike omstandighede.
- Stone sluit hom by haar aan en doen kontrakwerk.
- Poppie mag nie langer in die Kaap bly nie.
- Poppie moet kies tussen drie vreemde plekke.
- Sy kies Mdantsane naby Oos-Londen op aanbeveling van Mr Stevens.
- Sy voel deur familie verstoot.
- Sy hou moed en gaan vorentoe.
- Sy laat haar kinders skoolgaan.
- Sy gee nie moed op nie.

Stone se dood:

- Stone sterf aan maagkwaal/stresverwant.
- Poppie besluit om terug te keer Kaap toe.
- Poppie moet werk vir haar kinders.
- Sy besluit om sonder 'n pas te werk as inslaapbediende.
- Sy het probleme met haar ongehoorsame kinders.
- Poppie besef sy kan hulle nie beskerm nie; moet self stryd stry.
- Bly enduit moedig/innerlike krag/reageer positief op haar uitdagings.

Slot:

- Die stelling word sinvol saamgevat en afgesluit.

[35]**OF**

VRAAG 8: KONTEKSTUELE VRAAG**POPPIE – DIE DRAMA – Elsa Joubert en Sandra Kotzé**

8.1	Die beampte wat die plasing (van die mense wat die Kaap verlaat het) moes doen.	(1)	1
8.2	Ilinge/Dimbaza of Mdantsane OF Queenstown/King William's Town of Oos-Londen	(3)	1
8.3	Ja, • Sy het vir haar kinders 'n skool gesoek. • Sy wil nie trek as daar nie vir haar 'n huis is nie.	(2)	3
8.4	A/Vukile	(1)	3
8.5.1	Moeilikheid vir Poppie veroorsaak/niks het reggekam nie.	(1)	3
8.5.2	Na 1994 het alles verander/reggekam.	(1)	3
8.6	Eie opinie, bv. Ja, niks loop vir haar reg nie/sy kry swaar/sukkel met te veel dinge. Nee, sy moes van beter gewees het as om met Stone te trou. (Of soortgelyk)	(1)	5
8.7.1	Dis toneelaanwysings./Dit wys wat die akteurs moet doen.	(1)	3
8.7.2	Sy was geskok/verslae./Sy was te geskok om te beweeg.	(1)	3
8.8.1	Onwaar	(1)	3
8.8.2	Poppie moes trek omdat sy die vrou van 'n Ciskeise burger was.	(1)	3
8.9.1	Waar	(1)	3
8.9.2	Nongena beteken: Geen ingang. Dit simboliseer haar gesukkel om permanent in die Kaap te mag woon.	(2)	3
8.10	A Die manne kom vra damage-geld vir die swanger weeskind. C Stone sterf. D Poppie gaan permanent terug Kaap toe. B Poppie kry werk by Mrs Swanepoel.	(4)	2
8.11.1	Tata-ka-Bonsile		
8.11.2	Meisie uit 'n geslag van groot vroue		
8.11.3	Die Engels- en Afrikaanssprekendes nie die Xhosaname kon uitspreek nie.	(3)	3

- 8.12
- Die onmenslike wette, soos bv. paswette en die Groepsgebiedewet, het Poppie se gesinslewe vernietig.
  - Dit het veroorsaak dat sy haar man moes agterlaat in Lambertsbaai en alleen met haar baba Nyanga toe gaan.
  - Dit het veroorsaak dat haar man sy gesondheid op die spel plaas om kontrakwerk te kry.
  - Toe moes Poppie die Kaap verlaat en alleen met vyf kinders die mas opkom in Mdantsane.
  - Vir die grootste deel van haar getroude lewe moes sy alleen na haar kinders omsien.
  - Stone se dood is indirek deur stres veroorsaak.
- (Enige VYF aanvaarbare feite) (5) 2
- 8.13 Sy moes by wette aanpas/kon niks verander nie/is geen keuse gelaat nie. (1) 5
- 8.14 Eie opinie, bv.
Ek sou teen die wette in opstand gekom het/maar ook ingeval het by die wette.
(Of soortgelyk) (1) 4
- 8.15 Ek dink hy was baie positief/simpatiek/hulpvaardig teenoor haar en dit sien ons aan die manier waarop hy haar behandel toe sy 'n blyplek moes kies.
(Of soortgelyk) (1) 4
- 8.16 Eie opinie, bv.
Ek dink dis verkeerd/onmenslik om mense so te ontwortel.
Ek kan daarmee saamstem indien die mense verskuif word omdat hulle in lewensgevaar is waar hulle woon/nie toegang het tot water, ens. nie.
(Of soortgelyk) (1) 4
- 8.17 Dit leer ons die land se geskiedenis/mense se optrede verstaan.
Ons leer uitreik na ander mense met probleme.
Dit maak ons sensitief vir ander se probleme.
(Enige TWEE aanvaarbare antwoorde) (2) 5
- [35]**

VLAK 1	VLAK2	VLAK 3	VLAK 4	VLAK 5
4	9	14	2	6
37%		40%	23%	

OF

VRAAG 9: OPSTELVRAAG**PALJAS – Chris Barnard**

By die nasien van hierdie opstel maak die memorandum vir soveel moontlik feite voorsiening. Die leerders hoef nie al die feite te voorsien nie. Hulle kan oorsigtelik oor alles of intensief oor enkele skryf. Laat ruimte vir alternatiewe, toepaslike feite.

Sien ook die rubriek na VRAAG 16.

Inleiding:

- Die spesifieke fases moet in die inleiding genoem word.

Eksposisie:

- Die leser leer die karakters ken: Hendrik, Katrien, Emma, Willem, Frans en Nollie.
- Die ruimte word bekendgestel: Karoo en Toorwater.

Motoriese moment:

- Dis die gebeurtenis wat handeling (drama) aan die gang sit.
- Die gesin hoor die gebrul van die leeu.
- Die sirkustrein staan op die stasie.

Verwikkeling:

- Die drama ontwikkel.
- Spanning word opgebou.
- Die gesin kommunikeer nie.
- Emma is bang vir 'n verhouding met Nollie.
- Emma se houding veroorsaak konflik met Hendrik.
- Emma se houding veroorsaak ook konflik tussen Katrien en Hendrik.
- Katrien se innerlike konflik oor aandag van Frans word uitgebou.
- Hendrik gesels oor onbelangrike dinge.
- Die gebrek aan kommunikasie tussen Hendrik en Katrien word uitgebou.
- Manuel en Willem se verhouding word uitgebou.
- Willem begin met Manuel kommunikeer.
- Die gesin se verhouding met die gemeenskap word belig.

Krisis:

- Dis die toppunt van die spanning.
- Die polisie skiet vir Manuel.

Klimaks:

- Dis die ommekeer van die spanning (konflik).
- Die gebeure tydens die volstruisdans.
- Die gesin word met tamaties en eiers weggejaag.
- Die gesin kom voor hulleself te staan.
- Emma wys daarop dat hulle net oor onbelangrike dinge gesels.

Oplossing/Ontknoping:

- Die konflik word opgelos.
- Die gemeenskap kom vra om verskoning.
- Die gemeenskap dans saam.

Slot:

Die vertelling word sinvol saamgevat en afgesluit.

[35]

VRAAG 10: KONTEKSTUELE VRAAG**PALJAS – Chris Barnard**

10.1	Willem	(1)	1
10.2	Hy wil nie praat nie/het twee jaar tevore laas gepraat.	(1)	1
10.3	<ul style="list-style-type: none"> • Hy het geskrik. • Hy is bang vir iets. • Hy het iets gesien gebeur wat hy nie kan verwerk nie. • Ongelukkig oor die lewe. (Enige DRIE)	(3)	1
10.4	<ul style="list-style-type: none"> • Oudokter sê hulle moet geduldig wees. • Hendrik wil die kind slaan. 	(2)	2
10.5	Hy skree alles reg.	(1)	3
10.6	Manuel	(1)	1
10.7.1	C/Karoo		
10.7.2	A/Katrien		
10.7.3	D/Hendrik	(3)	2
10.8	C/Hendrik nie 'n vrou verstaan nie.	(1)	3
10.9	C/die MacDonald-gesin weer kommunikeer.	(1)	3
10.10	<ul style="list-style-type: none"> • Die nar praat Willem se taal. • Manuel is nie so konserwatief soos Willem se ouers nie. • Hy leer Willem om toertjies te doen. • Hy praat hoendertaal met Willem en dit laat hom lag. • Hy tree soos 'n kind op met die wysheid van 'n volwassene. • Hy kommunikeer op 'n ander vlak met Willem as sy ouers. • Hy is alles wat Willem graag wil wees. • Hy wys dat grootmense ook koel kan wees. (Enige VYF aanvaarbare feite)	(5)	2
10.11	wat hy dink/sy gedagtes.	(1)	3
10.12	C/McDonald-gesin besluit om na die volstruisdans te gaan. B/Die mense gooi hulle by die dans met tamaties en eiers. D/Hulle gaan huis toe en Hendrik wil aangaan asof niks gebeur het nie. A/Emma identifiseer die gesin se probleem.	(4)	3
10.13.1	Waar	(1)	3
10.13.2	Hy staan teenoor Hendrik as verteenwoordiger van die gemeenskap wat nie ander se eensaamheid verstaan nie.	(1)	3

- 10.14 Hy veroorsaak die konflik wat die gebeure in die drama aan die gang sit.
Tree as tussenganger op. (1) 3
- 10.15 • Eensaamheid van mense.
• Verlatenheid en isolasie van mense.
• Gebrekkige kommunikasie.
(Enige EEN van hierdie temas)
• Die rede vir die keuse van 'n tema kan gegrond wees op en
gemotiveer wees uit die alledaagse lewe. (2) 3
- 10.16 • Hulle het nie 'n goeie verhouding nie.
• Hulle is ongelukkig.
• Hulle voel onseker oor mekaar.
(Of soortgelyk) (1) 4
- 10.17 Eie opinie, bv.
Ja, die kind is stout en moet gestraf word.
Nee, 'n pa tree nie so teenoor sy kind op nie.
(Of soortgelyk) (1) 4
- 10.18 Eie opinie, bv.
Ja, hy skryf oor 'n baie algemene probleem.
Nee, gebrekkige kommunikasie is nie 'n probleem in vandag se gesinne
nie.
(Of soortgelyk) (1) 5
- 10.19 Eie opinie, bv.
Ja, gebrek aan kommunikasie is vandag 'n algemene probleem/ouers en
kinders verstaan mekaar nie. (Enige ja-antwoord) (1) 5
- 10.20 Ja, want die Karoo met sy dorre landskap word 'n simbool van
eensaamheid/gebrek aan kommunikasie. (Of soortgelyk) (1)
- 10.21 In die drama kry ons simbole soos toorgoed (balletjies, sakdoeke, ens.),
die nar en die konsertina./Die voorblad hef belangrike simbole in die
drama uit./Die voorblad prikkel die leser se belangstelling./Die voorblad
skep afwagting. (Of enige sinvolle antwoord) (1) 5
[35]

VLAK 1	VLAK2	VLAK 3	VLAK 4	VLAK 5
5	11	13	2	3
16	14	5		
46%	40%	14%		

AFDELING C: KORTVERHALE**STORIEJOERNAAL****VRAAG 11: OPSTELVRAAG****KAPTEIN DUIWEL – Dana Snyman**

By die nasien van hierdie opstel maak die memorandum vir soveel moontlik feite voorsiening. Die leerders hoef nie al die feite te voorsien nie. Hulle kan oorsigtelik oor alles of intensief oor enkele skryf. Laat ruimte vir alternatiewe, toepaslike feite.

Sien ook die rubriek na VRAAG 16.

Inleiding:

- Die stelling moet sinvol ingelei word.

Die rol van Ouma:

- Ouma vra dieselfde vraag (is dit die fênbelt) oor en oor.
- Sy hou aan al hoor sy dit is nie die oorsaak nie.
- Sy is doodstil in die motor as die krisis die grootste is.
- Sy vra aan die einde weer dieselfde vraag.
- Sy irriteer vir Pa met haar vraag; die verteller wys egter op die humor.
- Sy noem Pa ook “hartjie” wat 'n irritasie kan wees.
- Dis humoristies vir die leser – ons kan die ou vrou in ons gedagte sien; die manier waarop sy Pa aanspreek is ook lagwekkend.

Kaptein Duiwel se rol:

- Die verteller beskryf Kaptein Duiwel as die redder in elke situasie. Dit is snaaks omdat:
- hy baie onvas op sy voete is.
- hy grootdoenerig en grootpraterig is.
- sy drinkery nie ophou nie – gooi wynbottels by die venster uit.
- dit eintlik ironies is dat hy as redder te vinnig ry en dus 'n bedreiging word.

Die rol van Pa:

- Pa lyk in beheer van homself.
- Hy raak ontsteld tydens die wilde jaagtog.
- Sy taalgebruik maak die situasie humoristies – hy gebruik “ontset” as hy die motor wil losruk.

Die rol van Ma en Oupa:

- Ma lees Mills en Boon; dis baie snaaks dat sy in so 'n situasie ontvlug in 'n liefdesverhaal.
- Oupa vertel ook van mense wat mekaar na 'n vliegtuigramp opgevreet het, dis humoristies dat hulle bang is so iets sal met hulle gebeur. Hulle is nie so ver van die beskawing af dat iemand nie daarlangs sal kom nie.
- Oupa hang halflyf by die venster uit om die lorrie te probeer stop.
- Dis ook 'n lagwekkende beskrywing as Oupa Psalms sing uit vrees.

Slot:

- Die stelling word sinvol saamgevat en afgesluit.

[35]

VRAAG 12: KONTEKSTUELE VRAAG**Mutsuku – Izak de Vries**

12.1	<ul style="list-style-type: none"> • Hulle gaan hul pensioen haal. • Hulle gaan soos ryk mense note in hulle sakke hê. (Enige EEN)	(1)	1
12.2	Daar is nie geld vir pensioene nie.	(1)	1
12.3	Dit wat die pensioenarisse verwag het gaan gebeur, het nie gebeur nie – hulle het nie pensioen gekry nie.	(1)	3
12.4.1	Waar	(1)	3
12.4.2	“laaste bietjie spaargeld wat hy sommer aan die begin van elke maand wegsit”	(1)	3
12.5	Hulle gee nie vir die pensioenarisse om nie./Hulle respekteer nie die pensioenarisse nie./Minagting. (Soortgelyke sinonieme)	(1)	3
12.6.1	Onwaar	(1)	3
12.6.2	<ul style="list-style-type: none"> • Hy het die pap gelykop verdeel. • Mnr. Ndou het avokado’s geëet. • Hy het die laaste bietjie van sy pap altyd vir Mutsuku gegee. (Enige EEN)	(1)	3
12.7	<ul style="list-style-type: none"> • Pensioenarisse het by NTK mieliemeel gekry. • Die bure het gesien dat mnr. Ndou mieliemeel het. • Die nag het mense by hom ingebreek. • Hulle het ’n sak oor sy kop getrek. • Mutsuku is baie geslaan/het baie gebloei. • Hulle is daar weg met mnr. Ndou se mieliemeel. (Enige VYF feite)	(5)	2
12.8.1	B/Dit vul al die hongerplekke in sy maag.		
12.8.2	A/Dit is die vrou by wie mnr. Ndou die huisie huur.		
12.8.3	D/Mnr. Ndou bid die aand vir die persoon.	(3)	2
12.9	A/onderwyser wat vir mnr. Ndou kos bring. B/dokter wat bekommerd is oor mnr. Ndou.	(2)	3
12.10	<ul style="list-style-type: none"> • Hulle het nie pensioen gekry nie. • Hulle het nie kos om te eet nie. (Enige EEN)	(1)	3

12.11	Mens en dier is afhanklik van mekaar. Diere (soos Mutsuku) gee mense (soos mnr. Ndou) iets om voor te leef.	(1)	4
12.12	B/Mutsuku word al hoe sieker nadat kinders hom geslaan het. D/Mnr. Ndou sny sy voorarm oop en smeer van die etter uit Mutsuku se wonde op sy eie wond. A/Hy gaan hospitaal toe en kry antibiotika vir sy arm. C/Hy gee die antibiotika vir Mutsuku, maar die hond word nie beter nie.	(4)	2
12.13	Mutsuku is dood.	(1)	1
12.14	Hy is so hartseer oor Mutsuku se dood as wat iemand sal wees oor die dood van 'n familielid.	(1)	5
12.15	Sy hart is gebreek./Hy is vreeslik hartseer.	(1)	3
12.16	Die verteller het simpatie met mense wat swaarkry. (Of soortgelyk)	(1)	4
12.17.1	alomteenwoordige verteller		
12.17.2	beskryf		
12.17.3	doen		
12.17.4	armoede	(4)	3
12.18	<ul style="list-style-type: none"> • Armoede en die gevolge daarvan • Liefde vir diere (Enige aanvaarbare antwoord)	(1)	3
12.19	Eie opinie, bv. <ul style="list-style-type: none"> • Ja, vir baie mense word diere soos familieledede. • Nee, dis onvanpas, 'n mens moet onthou, 'n dier is 'n dier. (Enige aanvaarbare antwoord)	(1)	4
12.20	Eie opinie, bv. <ul style="list-style-type: none"> • Hy sou beter mediese sorg vir sy hond gehad het. • Hy sou dalk nie so baie omgee vir sy hond nie. (Enige aanvaarbare antwoord)	(1)	5
		[35]	

VLAK 1	VLAK2	VLAK 3	VLAK 4	VLAK 5
3	12	15	2	3
15		15	5	
43%		43%	14%	

OF

AFDELING D: GEDIGTE**Beantwoord TWEE van die volgende gedigte.****VRAAG 13: KONTEKSTUELE VRAAG****VERSJOERNAAL****My siel, Pa – Marie van Rensburg**

13.1	“top”	(½)	1
13.2	Hy moet die dux-leerder wees/ekstra vakke neem.	(1)	1
13.3	atletiek	(1)	3
13.4	Sy hakskeen gee probleme/Achilleshiel pla	(1)	1
13.5.1	Onwaar	(1)	3
13.5.2	Hy het selfs beter as sy pa presteer deurdat hy SA-skole gehaal het.	(1)	3
13.6	Dit bring eer vir sy pa./Dan kan sy pa met hom spog.	(1)	1
13.7	C/paarrym	(1)	3
13.8	C/sy pa se hoë verwagtinge van hom.	(1)	3
13.9.1	B/retoriese vraag		2
13.9.2	C/metafoor		2
13.9.3	A/vergelyking	(3)	2
13.10.1	Galgtoe		3
13.10.2	Donker lap/doek/kleed	(2)	3
13.11	Desperaas/wanhopig	(1)	4
13.12	Eie opinie	(1)	4
13.13	As net ’n foto of afdruk van sy pa/nie ’n mens in eie reg nie/nie regtig homself nie	(1)	1
13.14	Sy menswees/sy persoonlikheid/sy siel	(1)	3
			[17½]

VLAK 1	VLAK2	VLAK 3	VLAK 4	VLAK 5
4 ½	3	8	2	0
7 ½		8	2	
43%		45%	12%	

OF

VRAAG 14: KONTEKSTUELE VRAAG**VERSJOERNAAL****Woonstelbewoners – Sheila Cussons**

14.1	Dit sê vir ons waar die vertellerhom/haar bevind/plaas die gedig in konteks.	(½)	1
14.2	"seëninge"	(1)	3
14.3	D/aandagtig	(1)	2
14.4	A/klanknabootsing	(1)	3
14.5	dra die hartseer geluid van die voël goed oor/beklemtoon die verteller se gemoedstemming	(1)	5
14.6.1	Waar	(1)	3
14.6.2	Die lawaai van die bure se TV is oorweldigend/ <u>groot</u> teenoor " <u>klein</u> klikgeluidjie".	(1)	3
14.7	<ul style="list-style-type: none"> • Daar is iets wat kook op die stoof. • Dit word aand/tyd vir aandete. 	(2)	1
14.8	Energiek	(1)	1
14.9.1	D/personifikasie	(1)	2
14.9.2	A/klanknabootsing	(1)	2
14.9.3	B/alliterasie	(1)	2
14.10	Die verteller sukkel om kalm te bly as die televisie lawaai./Sy haat TV.	(1)	3
14.11	Eie opinie	(1)	3
14.12	Verwys na die TV as die "TV-ding"	(1)	5
14.13	beleg	(1)	1
14.14	Eie opinie,bv. <ul style="list-style-type: none"> • Ja, dit kan frustrerend wees om in 'n woonstel te bly, want die bure is te naby. • Nee, sy kan ander blyplek gaan soek. 	(1)	5

[17½]

VLAK 1	VLAK2	VLAK 3	VLAK 4	VLAK 5
4½	4	6		3
8½				
48%		35%	17%	

OF

VRAAG 15: KONTEKSTUELE VRAAG**VERSJOERNAAL*****Vrou langs die pad* – Louis Esterhuizen**

15.1	Vlottenburg	(½)	1
15.2	Sy was in 'n tref-en-trapongeluk/is doodgery.	(1)	1
15.3.1	Waar	(1)	3
15.3.2	“slaap” (EEN WOORD)	(1)	3
15.4	(Sy was op pad na die) halte.	(1)	3
15.5	Die bloedstroom “jaag” weg.	(1)	3
15.6	krom aansukkel	(1)	3
15.7	arm(oedig) (EIE EEN WOORD)	(1)	5
15.8	metonimia (bring twee dinge/sake wat baie na aan mekaar is, in verband met mekaar. Om dit te beklemtoon dat die kinders op hulle ma se terugkoms gewag het/hardop gesê het hulle wonder wanneer sy terug sal wees, word dit juis nie direk gesê nie, maar op 'n ander manier geskryf.)	(1)	3
15.9	smal pad wat dorp toe krul ('N DEEL VAN 'N VERSREËL)	(1)	2
15.10	<ul style="list-style-type: none"> • Rook pyp • Tuur voor hom uit 	(2)	3
15.11	B/dit 'n doodgewone dag in die gesin se lewe beskryf.	(1)	3
15.12.1	C/vergelyking	(1)	2
15.12.2	A/simbool	(1)	2
15.12.3	B/personifikasie	(1)	2
15.13.1	Waar	(1)	3
15.13.2	<ul style="list-style-type: none"> • die kinders sal 'n ander speletjie speel. • almal sal weer lag en lewe. • (Enige EEN) 	(1)	3

[17½]

VLAK 1	VLAK 2	VLAK 3	VLAK 4	VLAK 5
1½	4	11		1
30%		64%	6%	

VRAAG 16: KONTEKSTUELE VRAAG**VERSJOERNAAL****e-sonnet – Susan Smith**

16.1	Die boodskap word elektronies gestuur./Die boodskap word met die rekenaar gestuur./Dit is 'n e-pos wat gestuur word. (Enige EEN)	(½)	1
16.2.1	Waar	(1)	3
16.2.2	Die spreker het met 'n skuifspeld, ponser en kram gewerk.	(1)	3
16.3.1	D/dui op die manier waarop die spreker in die verlede briewe gebêre het.	(1)	2
16.3.2	E/enige papierwerk netjies te orden.	(1)	2
16.3.3	B/dui op die manier waarop die meeste pos gestuur word.	(1)	2
16.3.4	C/slaggereed is.	(1)	2
16.3.5	A/die kuberruimte.	(1)	2
16.4	A/die woord “hoort” uit te hef	(1)	3
16.5	C/cjm@telkom.com	(1)	3
16.6	“langsamerhand”	(1)	3
16.7	Ja/Nee PLUS 'n motivering wat logies pas.	(1)	4
16.8	B/te wys dat die verhouding met die rekenaar hegte word.	(1)	3
16.9	Negatiewe houding, want <ul style="list-style-type: none"> • despoot: die rekenaar regeer die mens se lewe • rekenaar het buie • eenoog – onpersoonlik/monsteragtig 	(1)	5
16.10	Ja, dit kan baie inligting verwerk en stoor. Nee, dit kan mense frustreer as dit nie reg funksioneer nie. (Enige aanvaarbare antwoord)	(1)	4
16.11	Die gedig is verdeel in 'n oktaaf (twee strofes van 4 reëls elk) waarin daar 'n beskrywing/uitbeelding van tegnologiese groei (toe en nou) is. Die laaste ses reëls – die sekstet/sestet – bied 'n verdere ontwikkeling aan/toepassing: die verteller maak vrede, gebruik tegnologie alhoewel hy/sy nie daarvan hou nie.	(2)	3
16.12	Metafoor	(1) [17½]	3

VLAK 1	VLAK 2	VLAK 3	VLAK 4	VLAK 5
½	5	9	2	1
31		51%	17%	

EERSTE ADDISIONELE TAAL

RUBRIEK VIR DIE NASIEN VAN DIE OPSTELVRAAG

Let op die verskil in die punttoekenning vir inhoud versus struktuur en taal.

KODES EN PUNTETOEKENNING		INHOUD (25) Interpretasie van die onderwerp. Grondige argumente, verantwoording en begrip van die voorgeskrewe werk.		STRUKTUUR EN TAAL (10) Struktuur, logiese vloei en aanbieding. Gebruik van taal, toon en styl in opstel.
Kode 7 A 80 – 100%	Uitmuntend 20 – 25 punte	In-diepte interpretasie van onderwerp, alle aspekte van die onderwerp is ten volle nagevors. Uitstekende reaksie. (90+, uitmuntende reaksie) Reeks pakkende argumente, uitgebreid; ondersteun uit die teks. Uitstekende begrip van genre en voorgeskrewe teks.	Uitmuntend 08 – 10 punte	Samehangende en gestruktureerde opstel. Uitstekende inleiding en slot. Argumente is goed gestruktureerd en duidelik ontwikkel. Taal, toon en styl is gevorderd, treffend en korrek.
Kode 6 B 70 – 79%	Verdiensielik 17½ – 19½ punte	Bogemiddelde interpretasie van onderwerp. Alle aspekte van die onderwerp is deeglik nagevors. Gedetailleerde reaksie. Reeks grondige argumente is gegee, goed ondersteun uit teks. Baie goeie begrip van genre en teks.	Verdiensielik 7 – 7½ punte	Opstel is goed gestruktureerd Goeie inleiding en slot. Argumente en gedagtelyk is maklik om te volg. Taal, toon en styl is korrek en gepas vir die doel. Goeie aanbieding.
Kode 5 C 60 – 69%	Beduidend 15 – 17 punte	Toon begrip en het onderwerp goed geïnterpreteer. Taamliek gedetailleerde reaksie op die onderwerp. Sommige grondige argumente is gegee, maar nie almal is baie goed gemotiveer nie. Begrip van genre en teks duidelik.	Beduidend 6 – 6½ punte	Duidelike struktuur en logiese vloei van argumente. Inleiding, slot en ander paragrawe is samehangend georganiseer. (Koherensie) Vloei van argumente kan gevolg word. Taal, toon en styl is grootliks korrek.
Kode 4 D 50 – 59%	Voldoende 12½ – 14½ punte	Taamlieke interpretasie van die onderwerp; nie alle aspekte is in detail nagevors nie. Sommige goeie punte ter ondersteuning van die onderwerp. Die meeste argumente is ondersteunend, maar bewyse is nie altyd oortuigend nie. Basiese begrip van genre en teks.	Voldoende 5 – 5½ punte	Geringe bewyse van struktuur. Goed gestruktureerde en logiese vloei en samehang ontbreek. Min taalfoute; toon en styl is meestal gepas. Paragrawe is meestal korrek.
Kode 3 E 40 – 49%	Matig 10 – 12 punte	Baie gewone en gemiddelde poging om die vraag te beantwoord. Baie min diepte en begrip in reaksie op die onderwerp. Argumente nie oortuigend nie en baie min verantwoording uit die teks. Leerder het nie houvas en volle begrip van genre en teks nie.	Matig 4 – 4½ punte	Beplanning van die struktuur is gebrekkig. Argumente nie logies gerangskik nie. Paragrawe is foutief. Opvallende taalfoute. Toon en styl nie gepas vir die doel nie.
Kode 2 F 30 – 39%	Basies 7½ – 9½ punte	Houvas op die onderwerp is swak. Reageer herhalend en soms van die punt af. Geen diepte in argumentering; verkeerde interpretasie/Argumente word nie verantwoord uit die teks nie. Baie swak houvas op genre en teks.	Basies 3 – 3½ punte	Swak aanbieding en gebrek aan beplanning beïnvloed die vloei van die argumente. Taalfoute en foutiewe styl maak opstel onsuksesvol.
Kode 1 F tot H 0 – 29%	Ontoereikend 0 – 7 punte	Reaksie soms in verhouding met die onderwerp, maar dis moeilik om ontoepaslike argumente te volg. Swak poging om vraag te beantwoord. Min toepaslike punte met geen verantwoording uit die teks. Baie swak houvas op genre en teks.	Ontoereikend 0 – 2½ punte	Moeilik om te bepaal of die onderwerp aangespreek word. Geen bewyse van logiese beplanning nie. Geen paragrawe en koherensie nie. Swak taalgebruik. Verkeerde styl en toon.

KONTROLELYS BY DIE OPSTEL EN MODERERING VAN 'N VRAESTEL

Die suksesvolle paradigmaterskuiwing van inhoudgedrewe onderrig en toetsing na die assessering van kennis en vaardighede deur middel van die teksgerigte en kommunikatiewe benadering vereis dat al die onderliggende aspekte van die Nasionale Kurrikulumverklaring in onderrig en leer beslag sal kry.

Sleutelvrae wat 'n rol sal speel in die beoordeling van toetse/assesseringstake sal die volgende wees:

KONTROLELYS VIR DIE OPSTEL EN MODERERING VAN VRAESTEL1		
BEGINSELS	VRAE	KOMMENTAAR
1. Sosiale transformasie	√	
2. Hoë kennis en vaardigheidsvlakke	√	
3. Integrasie en toegepaste bevoegdheid	√	
4. Progressie	√	
5. Artikulasie/oordraagbaar	√	
6. Menseregte/inklusiwiteit	√	
7. Waardering vir inheemse	√	
8. Geloofwaardigheid/doeltreffend	√	
Kritieke en ontwikkelingsuitkomst		
Kritieke uitkomst:		
1. Identifiseer/los probleme op	√	
2. Werk doeltreffend in groepe	Nie van toepassing nie	
3. Selfwerkzaamheid	√	
4. Inligting versamel/reageer	√	
5. Kommunikeer doeltreffend	√	
7. Die wêreld as sisteem	√	
Ontwikkelingsuitkomst		
1. Verskillende leerstrategieë	√	
2. Verantwoordelike burgerskap	√	
3. Kultuur/esteties sensitief	√	
4. Beroepsmoontlikhede	Nie van toepassing nie	
5. Entrepreneurskap	Nie van toepassing nie	
Leeruitkoms 2: Lees en kyk		
Lees/kyk vir begrip en waardering		
• Maak voorspellings	√	
• Identifiseer hoofgedagtes	√	
• Ondersteunende gedagtes uitlig	√	
• Som hoofgedagtes op	√	
• Lei woordbetekenis uit konteks af	√	
• Herlees vir begrip	√	
Betekenis van verskeidenheid tekste		
• Toepaslike inligting vind	√	
• Seleksie/weglating van inligting beïnvloed betekenis	√	
• Verskil tussen direkte en verskuilde betekenis	√	
• Herken skrywer se standpunt	√	

Uitkoms	Asseseringstandaard	Vraag	Kognitiewe vlak
LU 2	<p>1. Toon verskillende leesstrategieë vir begrip en waardering</p> <ul style="list-style-type: none"> • vra vrae/voorspellings • identifiseer hoofgedagtes/ondersteunende besonderhede • gebruik kontekstuele leidrade • herlees van tekste om begrip te bevorder <p>2. Verduidelik die betekenis van teks</p> <ul style="list-style-type: none"> • vind inligting in tekste/ teksgedeeltes • herken hoe seleksie en weglaat van inligting betekenis raak • motiveer 'n eie respons • herken die verskil tussen direkte en verskuilde betekenis • verduidelik die skrywer/karakter/verteller se standpunt • herken die sosio-politieke en kulturele agtergrond van tekste • herken en verduidelik die impak van figuurlike en retoriese taal en stylmiddels: <ul style="list-style-type: none"> • inversie • metafoor • vergelyking • personifikasie • metonimia • klanknabootsing • simbool • hiperbool • kontras • sarkasme • ironie • satire en antiklimaks • vergelyk die skrywer se gevolgtrekking met eie 	<p>Afdeling A, B, C en D</p> <p>Afdeling A, B, C en D</p> <p>Afdeling D</p>	<p>Al die kognitiewe vlakke is in hierdie vraestel aangespreek.</p> <p>Al die kognitiewe vlakke is in hierdie vraestel aangespreek.</p>

Uitkoms	Asseseringstandaard	Vraag	Kognitiewe vlak
	<p>2. Herken hoe taal en beelde waardes en houdings kan weerspieël en vorm in tekste:</p> <ul style="list-style-type: none"> • herken sosio-kulturele en politieke waardes, houdings oor geslag, klas, ouderdom, magsverhouding, menseregte, inklusiwiteit en die omgewing • herken die aard van partydigheid, vooroordeel en diskriminasie in teks. 	Afdeling A, B, C en D	
4	<p>1. Verken die hoofkenmerke van tekste en verduidelik hoe betekenis deur die leser se interaksie geskep word:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Intrige en subintrige • Konflik • Karakter • Rol van die verteller • Boodskappe en temas in groter konteks • Milieu – verband met karakter • Stemming en tydsverloop • Ironiese wending en afloop 	<p>Afdeling A, B, C en D</p> <p>Afdeling A, B, C</p>	Al die kognitiewe vlakke is in hierdie vraestel aangespreek.
	<p>Poësie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Woordkeuse • Stylfigure • Beeldspraak • Klank 	Afdeling D	Al die kognitiewe vlakke is in hierdie vraestel aangespreek.
	<p>Drama:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Dialoog • Handeling (verband met karakter en tema) • Intrige en subintrige • Karakteruitbeelding • Konflik • Dramatiese doelstelling • Dramatiese struktuur • Toneelaanwysings 	Afdeling B	Al die kognitiewe vlakke is in hierdie vraestel aangespreek.